

Hoofdstuk 1

Herfst

'Ik ben benieuwd hoe het hier in de winter is', zegt papa Zandstra. Het is zaterdag en ze zitten met z'n zessen aan het ontbijt.

'Net als overal', zegt Joas nuchter. 'Koud en nat.'

'Zo koud zijn de winters van tegenwoordig niet', zegt mama.

'Wanneer hebben jullie voor het laatst op natuurijs kunnen schaatsen?'

'Ik nog nooit!' zegt Lianne, de jongste van het stel. 'Ik heb niet eens schaatsen!'

'Je mist niks, hoor', vindt David. 'Ik ben toen we in Gouda woonden een keer met een kinderfeestje naar de ijsbaan geweest. Ik was blij toen we weer in de auto op weg naar huis zaten.'

'Zijn jullie nu jongens van Jan de Witt?' vraagt papa.

'Nee, ik ben een meisje van Tim Zandstra', grijnst Dorinda.

'Wie is Jan de Witt?' wil Lianne weten.

'Ik zou het niet weten', moet papa bekennen.

'Ik zoek het wel op!' zegt Joas. Hij haalt zijn smartphone voor de dag, maar voordat hij daarop kan kijken, grist mama hem uit zijn handen.

'Die ben je kwijt', zegt ze. 'Je weet dat je onder het eten niet op je telefoon mag kijken! Je krijgt hem pas vanavond terug.'

'Dat is niet eerlijk!' moppert Joas. 'Als papa niet over die Jan de Witt was begonnen ...'

'Je had het antwoord ook aan mij kunnen vragen', zegt David.

'Weet jij wie er met die Jan de Witt wordt bedoeld?' vraagt papa verbluft.

'Eigenlijk heette hij Johan de Witt', legt David uit. 'Hij was een belangrijke staatsman.'

‘Echt?’ vraagt Dorinda. Ze wil, net als haar oudste broer, haar smartphone pakken, maar ze bedenkt zich op het laatste moment. Ze moet er niet aan denken; een hele dag zonder haar telefoon!

‘Hoe weet jij dat?’ vraagt Lianne, de jongste.

David haalt zijn schouders op: ‘Ik denk dat ik het ergens heb gelezen.’

‘Maar wat heeft die staatsman met schaatsen te maken?’ wil Lianne weten.

‘Helemaal niets’, zegt papa. ‘Met jongens van Jan de Witt worden moedige, dappere mannen en vrouwen bedoeld.’

‘Daar hoort Joas in ieder geval niet bij!’ plaagt Dorinda.

‘Waarom niet?’ vraagt Joas verontwaardigd.

‘Je was heel bang toen je in het bos die wolf tegenkwam.’

‘En jij toen die wolvendoder een geweer op ons richtte!’ kaatst Joas de bal terug.¹

‘Laten we het vandaag niet over wolven hebben’, zucht mama.

‘Daar hebben we al genoeg narigheid mee beleefd.’

‘Gisteren zagen we op weg uit school wilde zwijnen, hè David’, zegt Lianne.

‘Die zitten hier genoeg’, zegt papa.

‘Volgens boswachter Janoek zelfs te veel’, zegt David. ‘Maar toch vind ik het zielig als erop wordt gejaagd.’

‘Net alsof het voor gewone varkens niet zielig is dat wij ze opeten’, zegt Dorinda.

‘Mag ik dan voortaan jouw vlees erbij?’ vraagt Joas vlug.

‘Ander onderwerp’, zegt papa. ‘Ik heb hier helemaal geen zin in op de vroege zaterdagmorgen.’

‘Zo vroeg is het anders niet meer’, schrikt mama. ‘Laten we

1. Zie deel 1: Rovers op de Veluwe.

maar gauw gaan lezen en danken, want ik moet nog een heleboel doen voordat ik vanmiddag naar het ziekenhuis ga.'

'Ik vind die late diensten van jou maar niets', zegt papa, terwijl hij de Bijbel pakt. 'Saai hoor, dat je er vanmiddag en vanavond niet bent.'

'Ik ben blij dat je me dan mist', lacht mama. 'Als dat niet zo was, hadden we echt een probleem.'

'Tja, en zolang de bed and breakfast nog niet genoeg oplevert, hebben we het geld dat jij verdient hard nodig', zucht papa.

Het is een paar maanden geleden dat de familie Zandstra vanuit Gouda naar Vierhouten is verhuisd. Ze hebben daar een oude bed and breakfast overgenomen: B&B Weltevree. Omdat ze met zijn allen onmogelijk van de opbrengst daarvan kunnen leven, werkt mama vijf dagen per week in het ziekenhuis in Zwolle. Joas, Dorinda, David en Lianne zijn inmiddels al helemaal gewend aan het leven op de Veluwe. Joas en Dorinda zitten in Nunspeet op school. Iedere dag fietsen ze daarheen, soms samen, soms met vrienden of vriendinnen.

David en Lianne zitten iets dichterbij op school, in Elspeet. David wordt daar een beetje als een buitenbeentje beschouwd, maar dat kan hem niet schelen. Hij zit het liefst met zijn neus in de boeken. Lianne vindt Vierhouten helemaal geweldig. Zo vaak ze kan en mag is ze in de manege, nog geen vijf minuten van de boerderij, te vinden.

De zes Zandstra's zijn niet de enigen die vanuit het westen naar Vierhouten zijn verhuisd. Opa en oma, de ouders van papa, hebben op het erf van de boerderij een bungalow laten zetten. Ze vinden het heerlijk om zo dicht bij de natuur en hun kinderen en kleinkinderen te wonen. Als het nodig is, kunnen Joas, Dorinda, David en Lianne altijd bij hen terecht.

Op het moment dat de Zandstra's de oude boerderij kochten, had de B&B twee ouderwetse kamers. Papa heeft die voorlopig zo gelaten. In een van de bijgebouwen heeft hij een soort zomerhuisje gebouwd, met een woonkamer en twee slaapkamers. Hij is daar maar wat trots op. Het huisje is bedoeld voor een gezin met kleine kinderen. Voor grotere kinderen valt er eigenlijk niet genoeg te beleven in de B&B en de omgeving. De eerste gasten hebben er in de herfstvakantie gelogeed en waren heel tevreden.

's Middags, als mama naar Zwolle is vertrokken, loopt papa samen met Joas het erf op, naar de grootste schuur.

'Ik weet nog steeds niet wat we daarmee aan moeten', zegt hij. 'Een kampeerboerderij!' bedenkt Joas. 'Daar is de schuur groot genoeg voor en dat hoeft niet eens zo veel te kosten. We maken links en rechts een slaapzaal, één voor de jongens en één voor de meisjes.'

Zonder op een reactie van papa te wachten, loopt hij de schuur in.

'Kijk!' wijst hij. 'Daar achterin zit al een waterleiding. Daar kunnen we de douches maken, met een afscheiding tussen het gedeelte voor de jongens en de meisjes. Daarvoor een muurtje, waar we een keuken tegenaan maken. De rest van de ruimte is groot genoeg om als eetzaal en zitkamer te dienen. Als we stapelbedden maken, kunnen er volgens mij wel een stuk of veertig mensen logeren.'

Papa schiet in de lach.

'Jij ziet het al helemaal voor je, hè? Maar mag ik je wat vragen?' 'Tuurlijk!' zegt Joas. 'Vraag maar raak! Maar geef toe dat mijn plan briljant is.'

'Het is inderdaad slim bedacht', beaamt papa. 'Eerlijk gezegd

heb ik zelf ook in die richting gedacht. Er zijn helaas de nodige praktische bezwaren.'

'Die zijn er om te worden opgelost', vindt Joas. 'Zeker voor jongens van Jan Dinges.'

'De Witt', verbetert papa hem. 'Wie zijn die 'we' waar je het over hebt, Joas?'

'U zult het meeste moeten doen', geeft Joas toe. 'Maar ik wil u best helpen, na schooltijd en op zaterdag. En als Dorinda ook mee gaat helpen, komt Frank vast zo vaak als hij kan.'

'En jouw Roos, is die ook handig?' grinnikt papa.

'Dat weet ik niet', bekent Joas. 'Maar als ik het haar vraag, wil ze misschien ook meedoen.'

'Is ze rijk?' wil papa weten.

'Pap! Zoiets zeg je toch niet! Als ik haar dat vraag, wil ze vast niets meer met me te maken hebben!'

'Ik maak maar een grapje', lacht papa. 'Ik probeer je alleen duidelijk te maken dat de verbouwing van een schuur tot een kampeerboerderij heel veel geld gaat kosten, zelfs al doen we zo veel mogelijk zelf. En zoals je weet ...'

'Hebben we dat geld niet', vult Joas hem aan. 'Zou de bank ons niet willen helpen?'

'Misschien', aarzelt papa. 'Maar dan moeten we met een goed plan komen. En eerlijk gezegd heb ik er geen idee van hoeveel weken per jaar je zo'n kampeerboerderij aan groepen kunt verhuren. De meeste scholen die op kamp gaan, doen dat in het voorjaar, of vlak na de zomervakantie. De rest van het jaar staat de boel dan leeg.' 'Er zijn ook grote gezinnen die met elkaar een weekend weg willen. Of groepen kerkmensen. Vaak gaan die kamperen, maar als ze gebruik kunnen maken van een kampeerboerderij, is dat natuurlijk veel handiger. Kamperen doe je normaal gesproken in de zomermaanden, maar in een kampeerboerderij

overnachten kan ook in het voorjaar of najaar', verdedigt Joas zijn voorstel.

'Of met de Kerst en oud en nieuw', mijmert papa hardop. 'Maar dat betekent wel dat je ook voor een goede verwarming moet zorgen.'

Hij slaat Joas op zijn schouder en zegt: 'Weet je wat? Ik ga maandag naar het gemeentehuis. Voor een kampeerboerderij heb je een aparte vergunning nodig. Als we die niet krijgen, hoeven we ons niet af te vragen hoe we die kampeerboerderij moeten betalen.'

'Als we twee extra appartementen in de schuur maken, zijn we ook een heleboel geld kwijt', weet Joas. 'Want daar verwachten de bezoekers heel wat meer luxe dan in een kampeerboerderij!' 'Dat klopt', knikt papa. 'Ik denk dat we er eerst nog maar eens een nachtje over moeten slapen.'

Of wakker liggen, voegt hij er in gedachten aan toe.

Het is 's morgens nog donker als Dorinda en Joas naar school fietsen. Joas is blij dat hij in plaats van zijn eigen mountainbike de fiets van papa mag gebruiken. Die heeft een normale verlichting en die heeft hij hard nodig.

Na zijn ontmoeting met een wolf in het bos, heeft hij zich voor of na schooltijd nog niet in het bos gewaagd. Alleen overdag gaat hij er zo nu en dan nog met zijn mountainbike op uit. Bijna altijd samen met zijn vriend Frank, want in z'n eentje is het veel minder leuk.

Van het verbouwen van de schuur komt voorlopig nog niets. Papa heeft op het gemeentehuis een vergunning aangevraagd voor het starten van een kampeerboerderij, maar het kan wel even duren voordat hij die krijgt. Als hij die krijgt. Er zijn meer kampeerboerderijen in de buurt en die zitten uiteraard niet op een nieuwe concurrent te wachten.

Bij slecht weer worden Lianne en David door papa of opa naar school gebracht. Net als de twee oudsten hebben ze goede regenpakken, maar toch ... Diep in haar hart vindt mama het niet zo leuk dat de kinderen iedere dag een stuk moeten fietsen. In Gouda woonden ze vlak bij de scholen, maar dat is hier wel anders.

‘Heb je er spijt van dat we hiernaartoe zijn verhuisd?’ vraagt opa aan papa, als die op een druilerige woensdagmorgen even bij zijn ouders binnenloopt.

Papa schudt zijn hoofd.

‘Spijt niet’, zegt hij. ‘Maar het is allemaal wel een stuk lastiger dan ik had verwacht. Ik had gehoopt dat Irene wat minder zou kunnen werken.’

‘Dat komt wel’, probeert oma hem te troosten. ‘Straks in het voorjaar wordt het vast weer wat drukker in de B&B en als de plannen met die kampeerboerderij lukken ...’

‘Dat zou echt fijn zijn’, vindt opa. ‘Voor groepen mensen hoef je geen eten te koken en ik neem aan dat het de bedoeling is dat ze dan hun eigen beddengoed meenemen. Dat bespaart jou een hoop werk.’

‘Laten we eerst maar eens afwachten of we een vergunning krijgen’, zucht papa. ‘En daarna moeten we naar de bank.’

‘Je moet zo veel mogelijk tweedehands zien te krijgen’, raadt opa hem aan. ‘Met wat geluk vind je op internet zo een gebruikte keuken, die je gratis op kunt halen bij mensen die een nieuwe krijgen. In het ergste geval moet je die dan zelf uit elkaar halen, maar daarbij kan ik je helpen. Kop op, Tim. Het komt allemaal best goed!’

‘Hoe is de bezetting van de B&B de komende weken?’ vraagt oma nieuwsgierig.

‘Redelijk. Als de weersverwachting klopt, krijgen we nog een paar mooie herfstdagen. Ik hoop dat er dan mensen op het idee komen om er nog een paar dagen op uit te trekken.’

‘En de Kerst?’

‘Niets. Zowel de kamers als het nieuwe huisje staan dan nog leeg.’

‘Misschien maar beter ook’, bedenkt oma. ‘Ik zou er in ieder geval niet aan moeten denken dan met je vader ergens in een B&B te zitten. Kerst hoor je bij je familie door te brengen.’

‘En ga je als het even kan naar je eigen kerk, om daar het feest van de geboorte van Jezus te vieren’, vult opa haar aan. ‘En oud en nieuw?’

‘Met oud en nieuw had ik wel twintig kamers kunnen verhuren’, zegt papa. ‘Toen David had bedacht dat we op de site moesten zetten dat huisdieren welkom zijn en we hier geen last hebben van vuurwerk, waren we binnen een dag volgeboekt.’

‘En wat vonden de andere kinderen daarvan?’ grijnst opa.

‘Waarvan?’

‘Dat jullie geen vuurwerk af gaan steken?’

‘Tja, dat was nog wel even een dingetje. Ik heb ze beloofd dat we na middernacht samen naar het dorp gaan om daar naar het vuurwerk te kijken. En voor het geld dat we uitsparen kopen we een leuk familiespel.’

‘Vuurwerk afsteken in een bos lijkt me toch al geen goed plan’, zegt opa. ‘Door de bomen zie je de helft niet en ik moet er niet aan denken dat het droge hout in brand vliegt.’

‘Zo droog zal dat hout in de winter niet zijn’, veronderstelt papa. ‘Maar u hebt gelijk. Dit erf is inderdaad geen geschikte plek voor het afsteken van vuurwerk.’

De telefoon in zijn broekzak gaat over en als papa erop kijkt, ziet hij een onbekend nummer.

‘Goedemorgen, met B&B Weltevree’, zegt papa. ‘U spreekt met Tim Zandstra.’

‘Met De Jong’, stelt de beller zich voor. ‘Even een vraagje. Ik zag op uw site dat u twee kamers hebt in een van de bijgebouwen?’

‘Dat klopt inderdaad’, beaamt papa. ‘Een soort zomerhuisje met drie kamers en een gewone tweepersoonskamer.’

‘Zijn die nog vrij met de Kerst?’ vraagt meneer De Jong.

‘Zeker, u kunt zelfs nog kiezen. Met oud en nieuw zitten we helemaal vol, maar met de Kerst hebben we nog niemand. De meeste mensen brengen die tijd het liefst door met familie.’

‘Die willen wij juist ontlopen’, lacht de man. ‘Kerst valt dit jaar op een maandag en dinsdag. We willen graag boeken vanaf zaterdag de drieëntwintigste tot en met tweede kerstdag. Het kan zijn dat we dan naar huis gaan, maar als het goed bevalt, blijven we daarna nog een nachtje. Ik neem aan dat dit geen probleem is?’

‘Wat u wilt, meneer’, zegt papa. ‘Welke kamer kan ik voor u boeken?’

‘Doe de tweepersoonskamer maar’, zegt meneer De Jong. ‘En is het mogelijk dat het ontbijt de vorige avond al wordt klaargemaakt? Dan kunnen we eten op de tijd die ons het beste uitkomt.’

‘Uitstekend’, zegt papa. ‘Ik begrijp dat u met z’n tweeën komt.’
‘Inderdaad, mijn vrouw en ik. Dan zien we elkaar drieëntwintig december.’

Voordat papa naar verdere gegevens kan vragen, verbreekt meneer De Jong de verbinding.

Hij vraagt oma om een papiertje en krabbelt de gegevens erop. Straks meteen in de agenda en de computer zetten, neemt hij zich voor.

‘Gasten voor de Kerst?’ begrijpt oma.

‘De eersten’, knikt papa. ‘Mooi, ik was al bang dat we het de kerstdagen zonder klanten voor de B&B zouden moeten doen.’

‘Op zich zou dat wel lekker rustig zijn geweest’, bedenkt oma. ‘Ik denk niet dat we erg veel last zullen hebben van meneer en mevrouw De Jong. Ze komen hier om de drukte te ontlopen en we mogen het ontbijt van tevoren maken en bij hen brengen.’

‘Het duurt nog even voordat het Kerst is’, zegt opa. ‘Misschien krijg je nog meer gasten.’

‘We zien wel’, zegt papa. ‘We wisten van tevoren dat het in de herfst en winter niet druk zou worden.’

‘Wat dat betreft is het te hopen dat we een winter met veel sneeuw krijgen’, vindt oma. ‘Dan heb je kans dat er extra gasten komen, die van de Veluwe in wintertooi willen genieten.’

‘Nu klink je net als een reclamefolder van de VVV,² grinnikt opa. ‘Maar je hebt gelijk. Ik ben ook heel benieuwd hoe de omgeving eruit zal zien onder een dik pak sneeuw.’

‘Wit!’ lacht papa. ‘Helaas hebben we de afgelopen jaren maar af en toe een dik pak sneeuw gehad en meestal was dat na een paar dagen veranderd in een modderige brij.’

‘Altijd optimistisch, die zoon van ons!’ doet opa gemaakt verontwaardigd. ‘Wees blij dat je niet meer iedere dag uren in de file hoeft te staan.’

‘Dat ben ik ook’, zegt papa vlug. ‘Maar ik vind het niet leuk dat Irene nu de kost moet verdienen.’

‘Gelukkig heeft ze daar geen moeite mee’, vindt oma. ‘Volgens mij vindt zij het niet erg en in het ziekenhuis kunnen ze haar hulp goed gebruiken. En kop op, joh, als die vergunning voor

2. VVV: *Vereniging voor Vreemdelingenverkeer, een organisatie die reclame maakt voor een bepaalde plaats of streek.*

een kampeerboerderij er eenmaal is, worden de inkomsten van de B&B vanzelf meer.'

'Als die er komt!' sombert papa.

'We nemen nog een bak koffie en kijken daarna of we ergens iets kunnen doen', zegt opa.

'We?' vraagt papa.

'Jij doet het werk en ik kijk ernaar! Dat kan ik uren volhouden!'

'Van je familie moet je het hebben', moppert papa, maar hij meent er niets van. Daarvoor hebben zijn ouders hem en de rest van de familie de afgelopen maanden te goed geholpen.